

Monumentnummer*: 520988

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 18 december 2001
Kadaster deel/nr 82757/78

Woonplaats* Oude Pekela
Gemeente* Pekela
Provincie* Groningen

Locatiennaam Oude Pekela
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Oude Pekela
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2888

Omschrijving**

Inleiding

WATERTOREN gebouwd in 1938 in opdracht van de N.V. Waterleidingmaatschappij voor de provincie Groningen (WAPROG). De uitvoering van de toren was gegund aan de firma J. Haitsma, Gewapend Betonbouw uit Harlingen. Als esthetisch adviseur werd ir. H.F. Mertens uit Bilthoven aangetrokken, die het ontwerp maakte. Voor de betonnen draagconstructie en het reservoir was het waterleidingbedrijf zelf verantwoordelijk. De watertoren was nodig omdat de afstand tussen de regio Pekela en het pompstation in Onnen te groot was om voldoende druk op het leidingnet te houden. Tevens werd een watertoren gebouwd in Stadskanaal; deze kwam in 1935/36 al gereed, eveneens naar een ontwerp van ir. H.F. Mertens.

De toren in Oude Pekela, die is vormgegeven in een Zakelijk Expressionistische stijl, is 48 meter hoog en is uitgerust met een vlakbodemreservoir van gewapend beton met een inhoud van 1.000.000 liter. De watertoren is nog steeds bij de WAPROG in gebruik, zij het niet meer in zijn oorspronkelijke functie. Het reservoir wordt nu als voorraadvat gebruikt.

De watertoren is markant gelegen aan de Winschoterweg op een halfrond perceel dat deels is omhaagd. Het terrein is een meter opgehoogd met zand dat gewonnen werd door het uitgraven van een ovaal-vormige VIJVER tussen de toren en de Winschoterweg. De vijver diende om het drinkwater op te vangen bij het leeglopen of overlopen van het reservoir. Aan weerszijden van de vijver bevinden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zich twee TOEGANGSHEKKEN, elk bestaande uit twee rechthoekige gemetselde pijlers waartussen dubbele stalen deuren waarin grafisch de initialen WPG zijn verwerkt. Een half rond toegangspad van klinkers met aan weerszijden rododendrons verschaft toegang tot de watertoren. Rond de toren loopt een pad met aan de achterzijde beuken.

Omschrijving

WATERTOREN bestaande uit een draagconstructie van gewapend beton, een betonnen vlakbodemreservoir en een ommanteling van een licht gesinterde rode baksteen. De negen verdiepingen tellende watertoren is opgetrokken op een achthoekige plattegrond; de eerste zes verdiepingen hebben halfronde naar binnen gebogen gevelwanden; de zesde en zevende verdieping waarin het reservoir, en de kleinere achtste verdieping zijn rond en worden gedragen door betonnen kolommen die aan de buitenzijde worden geaccentueerd door de scherpe hoeken van de gevelwanden, afgedekt met Silezisch natuursteen, en die deels doorlopen in de ronde gevel van het reservoir. De watertoren wordt gedekt door een rond plat dak met tegelvloer en heeft een gemetselde borstwering afgedekt met granito waarop een hekwerk van ijzeren profielen. Op het dak een ijzeren mangat, een gemetselde schoorsteen, een ijzeren windveer annex bliksemafleider rustend op een ronde bol van granito en een houten vlaggenmast.

De gevels worden geleed door staande stalen vensters met een onderdorpel van granito. Aan elke zijde op de begane grond een twintigruits venster, op de eerste, tweede en derde verdieping een vierruits venster, op de vierde verdieping een rond venster met stalen roedenverdeling, op de vijfde verdieping een vierruits venster, in het reservoirgedeelte (zesde en zevende verdieping) een vierruits en een drieruits venster, op de achtste verdieping een staand tweeruits venster.

De entree in portiek bevindt zich aan de westzijde en bestaat uit dubbele stalen deuren met bovenlicht met ijzeren roedenverdeling. Voor de entree een segmentboog-vormige stoep van granito. Aan de linkerzijde van de entree een staand tweeruits venster; aan de rechterzijde een gevelsteen van granito waarop staat geschreven 'De eerste steen gelegd door R.C. de Glee-Heyting 2 juli 1937', waaronder in baksteen gekrast 2.7.'37.

In het INTERIEUR zijn ondermeer van belang: de binnenwanden opgetrokken in een decoratief gemetseld groot formaat gele baksteen, de negen betonnen kolommen met afgeschuinde hoeken die het vlakbodemreservoir dragen, het betonnen vlakbodemreservoir, de betonnen vloeren, de stalen trappen met treden van staalplaat en leuning van ronde profielen, bij de entree de plaquette waarop staat geschreven 'Aangeboden door Het Groene Kruis te Oude Pekela 25 juni 1938', de vijf pompen van machinefabriek Stork, de compressor en de twee ijzeren mangaten.

Waardering

Watertoren met vijver en twee toegangshekken van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van een watertoren uit 1938 met vlakbodemreservoir in de provincie Groningen
- vanwege de opvallende expressieve vormgeving
- als goede representant van het oeuvre van ir. J.F. Mertens
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van zowel in- als exterieur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de betekenis voor de geschiedenis van de WAPROG en de watervoorziening in de provincie Groningen
- vanwege de typologische zeldzaamheidswaarde in de provincie Groningen
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Winschoterweg

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Voorwerpen op pleinen en dergelijke	Erfscheiding(D)	Toegangshek
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Vijver
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Nutsbedrijf